
Til: Vestlandsrådet

Frå: Fylkesrådmannen

Koronapandemien og tiltak for næringslivet på Vestlandet

Forslag til vedtak

1. For å sikre deling av kunnskap og erfaringar ber Vestlandsrådet om at fylkesrådmannen på neste møte presenterer oppdatert status på korleis dei tre fylkeskommunane innrettar sitt virkemiddelapparat inn mot næringslivet sine utfordringar i samband med koronapandemien.
2. Inn mot regjeringa og Stortinget sitt arbeid med revidert nasjonalbudsjett 2020 får arbeidsutvalet fullmakt til å utarbeide og vedta ein uttale om aktuelle investeringstiltak som raskt kan stimulere til auka aktivitet og etterspurnad i den eksportretta delen av næringslivet på Vestlandet.
3. Vestlandsrådet legg til grunn at ein slik uttale også må leggest fram for tilslutnad blant partane i arbeidslivet på Vestlandet.
4. I tillegg og så langt det er mogeleg bør arbeidsutvalet til Vestlandsrådet i samarbeid med partane i arbeidslivet, også aktivt be om møter og samtalar med sentrale aktørar i regjeringsapparatet og på Stortinget for å få på plass investeringstiltak i revidert nasjonalbudsjett 2020 som kan bidra til auka aktivitet for dei eksportretta verksemdene på Vestlandet.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Som følgje av koronapandemien står næringsliv og sysselsetting på Vestlandet i ein krevande situasjon med permitteringar, manglande likviditet, samt låg etterspurnad på den internasjonale marknaden for dei eksportretta næringane. I tillegg til ein situasjon med låg oljepris, fører dette til at næringslivet på Vestlandet vært særleg hardt ramma.

På møte i arbeidsutvalet i Vestlandsrådet, 31.mars 2020, vart fylkesrådmannen bedt om å legge fram ei sak om til Vestlandsrådet om arbeidet med tiltakspakker for næringslivet på Vestlandet som følgje av koronapandemien.

Fylkeskommunale tiltakspakker

Rogaland fylkeskommune

Ei fylkeskommunal tiltakspakke er under utarbeiding og vil bli lagt fram for fylkesutvalet, 21.april og fylkestinget, 28.april.

Møre og Romsdal fylkeskommune

Fylkesrådmannen har lagt fram forslag til ei tiltakspakke for nærings- og samfunnsniv i Møre og Romsdal på i alt 175 mill.kr, fordelt på aktivitetar og tiltak som vist i tabellen under. Forslaget til tiltakspakke skal handsamast av fylkesutvalet, 7.april og fylkestinget 20.april.

Fylkestings-ramme		Utvals-ramme		Beløp i mill. kr
D03	Stabsfunksjonar	80	Vedlikehald bygg	50
D10	Kulturtenester	57	Digital formidling av kunst og kultur	12
D10	Kulturtenester	57	Tiltak på kulturfeltet	10
D11	Regional- og næringsutvikling	60	Tilskot til bedriftsinten opplæring (BIO)	10
D11	Regional- og næringsutvikling	60	Grøn, berekraftig omstilling	7
D11	Regional- og næringsutvikling	60	Tilskot til omstillingstiltak i lokalsamfunn og nyetableringar	5
D11	Regional- og næringsutvikling	60	Ocean Seaweed Centre på Nordmøre	2
D11	Regional- og næringsutvikling	60	Utviklingstiltak i reiselivsnæringa	10
D12	Samferdselstenester	70	Drift- og vedlikehald av fylkesvegnettet	36
D12	Samferdselstenester	70	Utbetring av eksisterande gang- og sykkelveggar	10
D12	Samferdselstenester	70	Trafikkt ryggingstiltak fylkesveg	9
D12	Samferdselstenester	70	Dekkelegging	14
				175

Auken i driftsbudsjettet på 175 mill. kroner i 2020 vert finansiert av driftsfond.

Vestland fylkeskommune

Det er vedteke og utarbeidd ei samla tiltakspakke for næringslivet på 45,5 mill.kr.

På møte i fylkesutvalet, 26.mars vart det gjort følgjande vedtak i sak om konsekvensar av koronaepidemien for næringslivet i Vestland;

1. «Vestland fylkeskommune ynskjer å dempe konsekvensane av korona-pandemien med eit sett tiltak med ei samla kostnadsramme på kr 22 100 000 Nokre av tiltaka blir innanfor desse sektorane:
 - a) Reiselivsbransje og beslekta næringar
 - b) Leverandørindustri til olje og gass
 - c) Små- og mellomstore bedrifter og oppstartsbedrifter, styrka gjennom næringshagane og inkubatorane i Vestland fylke.
 - d) Tiltak retta direkte mot bedrifter gjennom avtale med Innovasjon Norge
2. Tiltaka blir finansiert slik:
 - a) Rentemidlar frå kompensasjonsordninga for differensiert arbeidsgivaravgift i perioden 2016 - 2019 kr 12 800 00

- b) *Unytta midlar kompetanseprosjekt, kompensasjonsordninga kr 4 900 000*
 c) *Unytta midlar bedriftsretta prosjekt, tildelt Innovasjon Norge under kompensasjonsordninga kr 4 400 000*
3. *Til vidare oppfølging av prosjekt i kommunane Bømlo, Etne, Kvam og Modalen vert det sett av kr 3 700 000*
4. *Fylkesrådmannen gjennomfører tiltaka. Ansvar for arbeidet vidare ligg hjå fylkesutvalet. Fylkesordførar og fylkesrådmann held fylkesutvalet løpande orientert, og kallar om nødvendig raskt inn til nytt møte. Fylkesutvalet stør trepartssamarbeidet mellom fylkesordførar, NHO, LO og Nav. Fylkeskommunen tek også ei koordinerande rolle både overfor kommunane og andre. Det er elles føresett at fylkeskommunen spelar ei aktiv rolle saman med IN, KS og alle samarbeidspartar, som kan bidra til å handtera krisa framover.»*

I tillegg til dette vil det bli lyst ut midlar innretta mot utfordringane i næringslivet etter koronopandemien på til saman kr 23,4 mill.kr fordelt slik:

- 11,4 mill.kr til bedriftsintern opplæring (BIO)
- 9 mill.kr til forskning og innovasjon i bedrift
- 3 mill.kr til oppstart nye verksemder

Revidert nasjonalbudsjett 2020

Auke i rammeoverføringar til fylkeskommunane i 2020

Regjeringa la 27. mars fram ein proposisjon til Stortinget om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet (Prop. 67 S (2019-2020) og Innst. S 216 (2019-2020))

I proposisjonen står det m.a.:

«Regjeringen vil i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet, og vil da fremme forslag til ytterligere tiltak for kommunene.»(..)

Redusert aktivitet i økonomien vil påvirke skatteinngangen i 2020 negativt, med betydelige konsekvenser for kommunesektoren. Som ledd i revisjonen av makroøkonomiske størrelser Revidert nasjonalbudsjett 2020, vil skatteanslaget for kommunesektoren for inneværende år bli oppdatert. Kommunene og fylkeskommunene vil få et direkte inntektstap som følge av bortfall av brukerinntekter i flere sektorer. Dette gjelder i særlig grad barnehage og SFO i kommunene, og kollektivtrafikk i fylkeskommunene. (..)

Kollektivtransporten bidrar til at samfunnskritisk personell kommer seg til og fra jobb. Kollektivselskapene, ferjerederiene og drosjene opplever nå betydelig reduksjon i passasjergrunnlaget, som følge av helsefaglige råd om å begrense reiser som ikke er strengt nødvendige. Bortfall av inntekter kan medføre at kollektivtilbudet reduseres i tiden fremover, og at aktører kommer i en vanskelig økonomisk situasjon. Regjeringen vil vurdere behovet for økte midler til fylkeskommunene for å legge til rette for et grunnleggende tilbud av kollektivreiser gjennom en periode med redusert reiseaktivitet som følge av virusutbruddet. Dette vil inngå i den helhetlige vurderingen av kompensasjonen av kommunesektoren i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.»

Regjeringa la til grunn ei styrking av fylkeskommunane på 1 mrd. kroner til dekning av tapte billettinntekter i kollektivtrafikken. Regjeringa foreslo ikkje å løyve dette nå, men komme tilbake til dette i samband med den samla vurderinga av kommunesektoren sin økonomi i framlegg til Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Stortinget handsama 1. april nemnte proposisjon, jf. innstillingen fra finanskomiteen (Innst. 216 S (2019-2020)). I innstillinga er det sagt følgjande om skatt og rammetilskot:

«Komiteen vil understreke at kommunene og fylkeskommunene skal kompenseres for virkningen av skattesvikt, inntektsbortfall, herunder kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling, og merutgifter i forbindelse med koronapandemien.»

Vidare står det i innstillinga at;

«Komiteen viser til Prop.67 S (2019-2020) og at regjeringen varsler at den i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020 vil komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet, og da fremme forslag til ytterligere tiltak for kommunene. Komiteen mener imidlertid at det kan være formålstjenlig å bevilge en del av dette allerede nå, for å sikre kommunene den forutsigbarhet som er nødvendig for at krisetiltak i minst mulig grad går på bekostning av de ordinære tjenestene til innbyggerne.»

Stortinget slutta seg til finanskomiteen si innstilling og vedtok 1,25 mrd.kroner i auka rammetilskot til fylkeskommunane. I tillegg til 1 mrd. til dekning av tapte billettinntekter i kollektivtrafikken, får fylkeskommunen 250 mill. kroner til «støtte bedriftsintern opplæring, mulighet til å auke kapasiteten innen videregående opplæring og fagskoler for de som nå er permittert, samt å styrke de regionale karriereveiledningssentrene.»

Tiltak for å styrke etterspurnad og aktivitet i deler av næringslivet på Vestlandet

På oppdrag frå Eksportkreditt har Menon Economics utarbeidd ein rapport om regionale verknader koronakrisen og oljeprisfallet har for norsk eksportindustri. Det unike er at krisa simultant har ramma både tilbodssida og etterspurnadssida, samtundes som prisen på Norges viktigste eksportvare, olje og gass, har falt markant sidan byrjinga av mars. Rapporten omhandlar scenarier for korleis krisa vil ramme dei viktigste og mest sårbare eksportnæringane.

- 1) maritim og offshore leverandørindustri,
- 2) sjømat,
- 3) prosessindustri
- 4) reiseliv.

I rapporten er det utarbeidd tre scenarier for utviklinga framover for dei eksportretta næringane. Uansett scenario er det vurdert at krisa vil gje betydelige utfordringer. Store deler av næringslivet opplever nå bortfall av inntekter og anstrengt likviditet.

I alle tre scenarier er det Vestlandet som vert hardest ramma av krisa. Næringslivet i landsdelen er prega av høg eksportintensitet, og når utanlandske marknader svinner, rammer det regionen hardt. Som følge av betydeleg lågare oljepris vil særleg den oljeretta delen av næringslivet oppleve betydelege utfordringar. Menon Economics hevdar at det som følge av stor gjeld og låge inntekter i denne delen av næringslivet allereie før krisa inntraff, at det er grunn til å vente fleire konkursar framover.

I det mest negative scenariet bereknar Menon Economics at 55 000 kan bli oppsagt i eksportnæringane i 2020 og at heile 40 prosent av desse vil komme frå verksemdar i Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal. Til grunn for berekninga ligg at permitteringar ikkje er tilstrekkeleg for at bedriftene skal tilpasse seg ein ny situasjon. Fleire permitterte vil derfor bli oppsagt.

Regjeringa har lagt fram krise- og tiltakspakker som følgje av koronapandemien i tre fasar. Dette er i hovudsak for å sikre arbeidstakarar nødvendige ytelsar i permitteringsperioden og sikre bedrifter likviditet til å betale faste kostnader i perioden med bortfall av inntekter.

Det er grunn for å tru at dei innanlandsretta næringane vil oppleve betydelege utfordringar i ein relativt kort periode, men etter at restriksjonane gradvis vert oppheva vil veksten og sysselsettinga komme tilbake.

Situasjonen for dei eksportretta næringane vil bli meir krevande, der det vil kunne bli stort fall i etterspurnaden på den internasjonale marknaden som følge av koronapandemien. Regjeringa har varsla om at ytterligere tiltak for å stimulere til auka aktivitet og etterspurnad i deler av næringslivet vil komme i revidert i nasjonal budsjett.

Konklusjon

Som følge av koronapandemien er næringsliv og sysselsetting på Vestlandet i ein krevande situasjon med permitteringar, manglande likviditet, samt låg etterspurnad på den internasjonale marknaden for dei eksportretta næringane. I tillegg til ein situasjon med låg oljepris, fører dette til at næringslivet på Vestlandet vært særleg hardt ramma.

Med grunnlag i fylkeskommunane sitt samfunnsoppdrag som regional utviklingsaktør, har fylkeskommunane på Vestlandet vedteke tiltakspakkar for å stimulere til auka aktivitet og sysselsetting innanfor fleire områder. Fylkeskommunane har eit virkemiddelapparat for næringsutvikling der det er handlingsrom for ulike løysingar og innretting.

Næringslivet i dei tre fylkeskommunane har på mange måtar ein lik struktur, slik at det kan vere gode grunnar for å samordne og utveksle erfaringar og kunnskap om korleis det fylkeskommunale virkemiddelapparatet best kan fungere for å stimulere til ny aktivitet og sysselsetting i næringslivet i etterkant av koronapandemien. Fylkesrådmannen vil derfor foreslå at Vestlandsrådet på neste møte får oppdatert status på korleis dei tre fylkeskommunane innrettar sitt virkemiddelapparat inn mot næringslivet sine utfordringar i samband med koronapandemien.

Normalt blir st.melding om revidert nasjonalbudsjett lagt fram i statsråd i midten av mai og med påfølgjande innstilling frå finanskomiteen på Stortinget i midten av juni. Stortinget gjer vedtak i slutten av stortingssesjonen før sommaren. Når det gjeld vidare arbeid og kontakt inn mot regjering og storting for kompensasjon for bortfall av fylkeskommunale inntekter, samt styrking av fylkeskommunen sitt virkemiddelapparat inn mot næringslivet, vert dette handtert av KS på oppdrag frå fylkesordførarkollegiet.

Når det gjeld å få på plass oppstart av målretta tiltak for auka etterspurnad og aktivitet i den eksportretta delen av næringslivet på Vestlandet i revidert nasjonalbudsjett 2020, meiner fylkesrådmannen at Vestlandsrådet her må ta eit særleg ansvar på vegne av landsdelen.

Inn mot regjeringa og Stortinget sitt arbeid med revidert nasjonalbudsjett føresler fylkesrådmannen at Vestlandsrådet sitt arbeidsutval får fullmakt til å utarbeide og vedta ein uttale om oppstart aktuelle investeringstiltak som kan ha ein positiv effekt på aktiviteten i dei eksportretta verksemdene på Vestlandet.

Vestlandsrådet legg til grunn at ein slik uttale også må leggest fram for tilslutnad blant partane i arbeidslivet på Vestlandet.

I tillegg og så langt det er mogeleg bør arbeidsutvalet til Vestlandsrådet i samarbeid med partane i arbeidslivet, også aktivt be om møter og samtalar med sentrale aktørar i regjeringsapparatet og på Stortinget.